

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІДОМОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІСІ

Ізотова С.Ф.,

*студентка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: svizotova2020@gmail.com*

Петрунько О.В.,

*доктор психологічних наук, с.н.с., професор кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlgaPV@krok.edu.ua,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9023-5265>*

Формування економічної свідомості розпочинається в дошкільному дитинстві і триває впродовж усього життя людини. Спочатку це відбувається в межах сім'ї через сімейне виховання та сімейну соціалізацію. З виходом дитини в широкий соціум це формування відбувається як залучення її до світу економічної культури засобами навчання і виховання через систему освіти і науки та різноманітні соціальні та соціально-економічні інституції. Цьому значною мірою сприяє і система вищої освіти, що забезпечує гарантований обіг та поширення систем наукових знань, і в т.ч. є ключовим чинником розвитку економічної свідомості здобувачів вищої освіти. Для цього формулюється відповідна мета, яка передбачає, з одного боку, опанування студентами певним спектром економічних компетентностей, а з іншого – формування у них особистісних якостей, що забезпечують розвиток і саморозвиток у площині економічних взаємин [1].

Навряд чи можна назвати конкретні навчальні дисципліни, які вкладають найвідчутніший внесок у формування економічної свідомості студентів. Скоріше це залежить від освітньої політики навчального закладу, політики його кафедр та компетентності з цього питання викладачів, які викладають ті чи ті дисципліни (економіку, менеджмент, економічну чи організаційну психологію тощо) і обирають відповідну наукову платформу – системний, діяльнісний, організаційний, соціально-психологічний чи інші підходи згідно з якими і формується та структурується зміст навчальної дисципліни та практично реалізується навчальна діяльність [2].

Аналіз фахової літератури, присвяченої економічній соціалізації особистості, дослідженню феномену економічної свідомості та питанням її формування дає підстави для виокремлення ряду чинників, які один із знаних дослідників цієї сфери А.Л. Журавльов визначив як найбільш загальні (мета-чинники), що опосередковують практичне формування економічної свідомості: 1) інтегрований підхід до процесів культурного і економічного виховання; 2) відкритість (психологічна готовність) до суспільних, соціальних та економічних трансформацій; 3) толерантність до економічних феноменів і процесів; 4) активне включення в ці процеси; 5) розуміння логіки перебігу та ієрархії економічних процесів [3].

При реалізації формувального впливу необхідно добирати методи і засоби, що сприяють найбільш ефективній організації процесу формування економічної свідомості в здобувачів вищої освіти. Ці методи самі по собі не є спеціальними – скоріше це загально методичний інструментарій, а отже їх ефективність насамперед залежить від чітко означеної мети і конкретних завдань щодо формування економічної свідомості, які системно і наполегливо реалізуються завдяки цим методам. До цих методів належать: 1) практичні і семінарські заняття в рамках різних навчальних дисциплін з включенням тематичних фрагментів економічного змісту (з використанням міжпредметних зв'язків), які відображають інтеграційні процеси в сучасній економіці, науці й суспільстві загалом; 2) тематичні бесіди, в тому числі з запрошеними представниками різних професій, де обговорюються економічні, соціально-економічні, технологічні проблеми країни, регіону, системи освіти, університету тощо, а також можливі шляхи розв'язання цих проблем; 3) екскурсії на підприємства (виробничі екскурсії), які дають можливість спостерігати механізм виробництва, ознайомитися з різними професіями, зрозуміти особливості економічної сторони діяльності даного підприємства і його структур, ознайомитися з типовими економічними проблемами цих підприємств тощо; 4) ділові ігри, які порушують економічні питання та в ігровій формі їх розв'язують, а разом цим розвивають економічне мислення, актуалізують і збагачують рефлексію щодо економічних питань; 5) соціально-психологічні тренінги, які дають змогу за допомогою навчальних, поведінкових, ігрових вправ розв'язувати різні питання економічного характеру, сприяють формуванню економічної свідомості та позитивного економічного мислення (психології багатства замість психології бідності), стимулюють до позитивних результатів діяльності (в т.ч. до гарного заробітку) тощо; 6) вкраплення в навчальний процес розповідей про економічну діяльність референтних людей (реальних осіб та художніх персонажів), їх професійні успіхи, мотиви трудової діяльності, оптимальні, тобто достатні для задоволення важливих потреб людини прибутки тощо; 7) аналіз прикладів із життя самих студентів, що репрезентують їх особистий економічний досвід та особливості їх економічної соціалізації; 8) аналіз економічних ситуацій, висвітлених у засобах масової комунікації, що навчає оцінювати різні економічні ситуації, розуміти і застосовувати економічні терміни, розвиває економічне мислення; 9) проведення тематичних конкурсів, вікторин та інших публічних заходів, для яких характерна змагальна форма роботи, як стимуляторів навчально-пізнавальної діяльності в сфері економічних знань та сприяє формуванню економічної свідомості особистості; 10) суспільно-корисна праця в рамках комерційних проектів, де студенти усвідомлюють значимість як самої цієї діяльності, так і отриманої винагороди, навчаються оцінювати це з погляду економічної доцільності; 11) пошукові завдання економічного спрямування, розв'язання яких потребує пошуку необхідної економічної інформації, формує навички економічного аналізу, сприяє розвитку рефлексії, застосуванню найбільш раціональних засобів діяльності розв'язання практичних завдань і вправ з економічної тематики, що допомагає закріпити засвоєну інформацію на практиці, а також дозволяє викладачу і самому студенту оцінити рівень

сформованості його економічних компетентностей та економічної свідомості в цілому [4].

Отже, чинниками формування економічної свідомості студентів є: 1) системне формування економічних знань через міжпредметні зв'язки, опертя на сучасну джерельну та ІТ-базу; 2) урахування індивідуально-психологічних особливостей студентів (їх здібностей, схильностей, потреб, мотивів, інтересів, орієнтацій тощо); 3) опертя на збагачення навчально-предметного матеріалу змістом і цілями економічного характеру.

Список використаних джерел:

1. Корокошко И.О. Особенности экономического сознания студенческой молодежи с разными ценностными ориентациями. *Интеграция образования*. 2009. №4. С. 89–93.
2. Петрунько О.В. Соціально-психологічний потенціал педагогічної спільноти. *Педагогічний процес: теорія і практика: Збірник наукових праць. Серія Психологія. Вип. 1 (52)*. К.: Едельвейс, 2016. С. 55-60.
3. Журавлев А.Л. Экономическое самоопределение: Теория и эмпирическое исследование. М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2007. 480 с.
4. Пархоменко В. Соціокультурний підхід формування економічної культури в системі економічної освіти. *Наукові записки*. 2013. № 4. С. 315-319.